

**Η ελληνική οικονομία με βάση βραχυχρόνιους δείκτες:
Ικανοποιητική εικόνα, αλλά με ερωτηματικά**

Μετά την εντυπωσιακή αύξηση του 2000 (7,2%), η **βιομηχανική παραγωγή** δίνει μια εικόνα σταθεροποίησης / στασιμότητας (2001: 1% , 2002: 1,5%) ενώ οι **λιανικές πωλήσεις** το πρώτο 11μηνο εξακολουθούν να στηρίζουν την ζήτηση. Όμως, παρά την μείωση των πτωχεύσεων για το 2002, η αύξηση της αξίας των **ακάλυπτων επιταγών** κατά 30% σε σχέση με πέρυσι δημιουργεί ανησυχίες για την κατάσταση στην αγορά. Σημάδια επιβράδυνσης καταγράφονται, επίσης, τόσο στο χώρο της **οικοδομικής δραστηριότητας** (ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα, βάσει όγκου) όσο και στις **πωλήσεις νέων οχημάτων** (2001: -2% | 2002: -6,6%).

Η εικόνα που προκύπτει από τα αποτελέσματα των **ερευνών οικονομικής συγκυρίας** είναι περισσότερο αρνητική, γεγονός που πιθανόν να εκφράζει τόσο μια έρπουσα απαισιοδοξία στο κοινό όσο και πραγματικά στοιχεία, τα οποία δεν έχουν ακόμα καταγραφεί στις επίσημες στατιστικές. Με εξαίρεση το δείκτη προσδοκιών στις υπηρεσίες, οι υπόλοιποι δείκτες (δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης, προσδοκίες στη βιομηχανία και στο λιανικό εμπόριο) βρίσκονται σε (πολύ) χαμηλά επίπεδα.

Επισημαίνονται, επίσης, τα ακόλουθα για το 3^ο τρίμηνο 2002:

- (1) η **μικρή μείωση της ανεργίας** (-0,5%, στο 9,5%)
- (2) η **αύξηση της απασχόλησης** κατά 1,3%
- (3) Η σημαντική επιδείνωση του εμπορικού ελλείμματος κατά 6,2% που οφείλεται στην **μείωση των εξαγωγών** (εκτός των καυσίμων) κατά 13,3%

Τέλος, εμφανίζονται σημάδια **συγκράτησης του πληθωρισμού**. Ο **εναρμονισμένος ΔTK** το μήνα Δεκέμβριο κυμάνθηκε στο 3,5%, από 3,9% τον Οκτώβριο και Νοέμβριο. Παραμένει όμως 1,3% πάνω από τον κοινοτικό μέσο. Επισημαίνεται πως η αυξητική επίπτωση των τιμών του πετρελαίου θα ήταν μεγαλύτερη αν δεν είχε σημειωθεί η ανατίμηση του ευρώ.

ΠΑΡΑΤΗΜΑ

Η αναλυτική εικόνα για την τρέχουσα κατάσταση της ελληνικής οικονομίας με βάση βραχυχρόνιους δείκτες

1. Βραχυχρόνιοι οικονομικοί δείκτες

⇒ Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής

Η βιομηχανική παραγωγή στην Ελλάδα αυξήθηκε το Δεκέμβριο του 2002 κατά 5% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2001. Για το σύνολο του 2002 ο ρυθμός ανάπτυξης της βιομηχανικής παραγωγής διαμορφώθηκε στο 1,5%. Το 2001 η παραγωγή είχε αυξηθεί κατά 1%. Η τάση μπορεί να χαρακτηριστεί σταθεροποιητική σε σχέση με την αύξηση του 7,2% που παρατηρήθηκε το 2000.

⇒ Δείκτης Αξίας Λιανικών Πωλήσεων

Λαμβάνοντας ώθηση από τις πωλήσεις των σούπερ μάρκετ, ο δείκτης αξίας λιανικών πωλήσεων στη χώρα μας αυξήθηκε κατά 8,3%, σε ετήσια βάση το Νοέμβριο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, στο πρώτο 11μηνο του 2002, οι λιανικές πωλήσεις σημείωσαν αύξηση 9,3%.

Πιο αναλυτικά, στην περιφέρεια πρωτεύουσας η μεγαλύτερη αύξηση εμφανίζεται στις πωλήσεις των μεγάλων καταστημάτων τροφίμων και των καταστημάτων επίπλων- ηλεκτρικών ειδών και οικιακού εξοπλισμού, ενώ στη λοιπή χώρα η μεγαλύτερη αύξηση εμφανίζεται στις πωλήσεις των μεγάλων καταστημάτων τροφίμων και στις πωλήσεις φαρμακευτικών καλλυντικών.

⇒ Δείκτες Ασφυξίας-Ακάλυπτες Επιταγές

Σημαντική μείωση των πτωχεύσεων (αιτήσεων και κηρυχθεισών) κατεγράφη το 2002, σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών (Τειρεσίας). Ειδικότερα, οι λεγόμενοι «δείκτες ασφυξίας» έδειξαν ότι το 2002 κηρύχθηκαν 489 πτωχεύσεις έναντι 681 το 2001 (μείωση κατά -28,19%). Αντίστοιχη τάση κατεγράφη και στις αιτήσεις πτωχεύσεων που κατά την ίδια περίοδο περιορίστηκαν σε 1.154 από 1.835 (-37,11%).

Η μείωση αυτή, όμως, συνοδεύτηκε από αύξηση κατά 29% στο ύψος των ακάλυπτων επιταγών τόσο από πλευράς αξίας (Δεκ. 2002: 629,5 εκατ. ευρώ, Δεκ. 2001: 486,9 εκατ. ευρώ), όσο και κατά 4% από πλευράς τεμαχίων (Δεκ. 2002: 67.401, Δεκ. 2001: 64.766).

⇒ Ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΣΥΕ, η ιδιωτική νόμιμη οικοδομική δραστηριότητα παρουσίασε για το 9μηνο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2002, αύξηση 6,6%, βάσει όγκου, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2001. Η αύξηση αυτή πάντως είναι μικρότερη από την αντίστοιχη αύξηση του 2001, που ήταν 12,7%.

⇒ Πωλήσεις νέων οχημάτων

Οι πωλήσεις οχημάτων που κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά το 2002 έφτασαν τα 387 χιλιάδες οχήματα, παρουσιάζοντας μία πτώση σε σχέση με το 2001 της τάξης του 6,6%. Οι πωλήσεις, αντίστοιχα, επιβατικών οχημάτων την ίδια περίοδο έφτασαν τα 277 χιλιάδες οχήματα παρουσιάζοντας μία πτώση της τάξης του 4,3%.

⇒ Τουρισμός-Αφίξεις

Σύμφωνα με πρόσφατες δηλώσεις του ΥΠΑΝ, οι εισπράξεις από τον τουρισμό το 2002 αυξήθηκαν κατά 1%, γεγονός που αντισταθμίζει την πτώση κατά 1% στις αφίξεις. Παρατηρήθηκε μείωση των πτήσεων τσάρτερ κατά 1,5%, ενώ αντίθετα σημειώθηκε αύξηση των αφίξεων στους τουριστικούς λιμένες κατά 8,5%. Αν αναλογιστούμε την οικονομική αδυναμία χωρών οι οποίες παραδοσιακά είναι πηγές τουρισμού για την Ελλάδα (Γερμανία, Αγγλία, ΗΠΑ κ.τ.λ.) αλλά και τις διεθνείς εξελίξεις (Ιράκ. τρομοκρατία), τότε η εικόνα βάσει των στοιχείων αυτών κρίνεται ικανοποιητική.

2. Δείκτες με βάση τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας

⇒ Δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Από το Σεπτέμβριο του 2002 βρίσκεται σε υποχώρηση. Η επιδείνωση αυτή είναι μεγαλύτερη τον Ιανουάριο 2003 (μείωση κατά 4 μονάδες). Μείωση εμφανίζει και ο Μ.Ο. της Ε.Ε., ο οποίος ωστόσο γενικά κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα (-15 σε σχέση με μέγιστο 3 και ελάχιστο -27, ενώ για την Ελλάδα τα αντίστοιχα νούμερα είναι -36, -6 και -43). Όπως προκύπτει από την έρευνα, η απαισιοδοξία των καταναλωτών εστιάζεται στη χειροτέρευση των προβλέψεων τους για τους 12 επόμενους μήνες, καθώς επίσης και στις εξελίξεις στην αγορά εργασίας (και πιο συγκεκριμένα, στην ανεργία).

⇒ Δείκτης προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο

Από το Μάιο 2002 ο δείκτης κινείται σε χαμηλά επίπεδα (4 και 5 με μέγιστη και ελάχιστη τιμή 23 και -24 αντίστοιχα), τον Ιανουάριο 2003 παρουσιάζει περαιτέρω πτώση (δείκτης = -2). Οι κύριοι λόγοι για τις δυσσώμενες προβλέψεις των επιχειρηματιών στο λιανικό εμπόριο έχουν να κάνουν με

- (i) τη διατήρηση των πωλήσεων σε επίπεδα κατώτερα του «κανονικού»
- (ii) την ύπαρξη υψηλότερων του «κανονικού» αποθεμάτων, τα οποία δεν δείχνουν τάσεις μείωσης

⇒ Δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία δεν παρουσίασε ιδιαίτερη διακύμανση στη μεγαλύτερη διάρκεια του 2002, προς τα τέλη όμως του έτους καταγράφει μία επιδείνωση. Τον Ιανουάριο 2003 το επίπεδο του δείκτη βρίσκεται στο -1 (με μέγιστο το 13 και ελάχιστο το -12, κοντά στην ελάχιστη τιμή της τελευταίας τετραετίας). Οι επιχειρηματίες κρίνουν πως οι παραγγελίες είναι χαμηλές με αποτέλεσμα να μικραίνει ο χρόνος εξασφαλισμένης παραγωγής και γενικά χαρακτηρίζουν τις συνθήκες ζήτησης ανεπαρκείς.

⇒ Δείκτης προσδοκιών στις υπηρεσίες

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις υπηρεσίες εμφανίζει σημάδια απότομης ανάκαμψης τον Ιανουάριο 2003 (δείκτης = 8, με μέγιστη και ελάχιστη τιμή 62 και -7 αντίστοιχα) μετά από μία χρονιά (2002) στη διάρκεια

της οποίας ο δείκτης κυμάνθηκε σε πολύ χαμηλά επίπεδα, καταγράφοντας μάλιστα νέα ελάχιστη τιμή (Αύγουστο και Σεπτέμβριο 2002).

2. Μακροοικονομικά μεγέθη

⇒ Ανεργία

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΣΥΕ, το ποσοστό της ανεργίας στην Ελλάδα το τρίτο τρίμηνο του έτους 2002 σημείωσε νέα μικρή κάμψη, φτάνοντας στο 9,5%, έναντι 10% κατά το αντίστοιχο τρίμηνο του 2001 και 9,6% το 2ο τρίμηνο του 2002. Ο αριθμός των ανέργων ανήλθε σε 419.300. Η καθοδική πορεία από τα επίπεδα ρεκόρ του 12,1% (1^ο τρίμηνο 2000) συνεχίζεται.

Το ποσοστό ανεργίας για τους άνδρες μειώθηκε σε 6,2% από 6,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2001, ενώ για τις γυναίκες μειώθηκε σε 14,5%, από 14,9% το 2001. Ο αριθμός των «νέων ανέργων», δηλαδή όσων δεν είχαν εργαστεί στο παρελθόν και καταγράφονται ως άνεργοι, ανήλθε σε 176.000, σημειώνοντας μείωση κατά 31.700 άτομα (-15%) σε σχέση με το 2001. Ο αριθμός των μακροχρονίως (πάνω από 12 μήνες) ανέργων ανήλθε σε 227.500 χιλιάδες, σημειώνοντας μείωση κατά 10,400 (-4,4%) σε σχέση με το 2001.

Η συνολική απασχόληση το τρίτο τρίμηνο του έτους παρουσίασε αύξηση κατά 1,3% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2001. Η αύξηση αυτή προκύπτει, όμως από την αύξηση των αυτοαπασχολουμένων κατά 3,1%, ενώ αντίθετα το ποσοστό των μισθωτών μειώθηκε κατά 0,4%.

⇒ Εμπορικό Ισοζύγιο

Πίνακας 1

	Εμπορικό Ισοζύγιο	Εξαγωγές	Εισαγωγές
2001 III	-5172.2	3054.2	8226.4
2002 III	-5490.7	2648.7	8139.4

Μεταβολή	-6.16%	-13.28%	-1.06%
	Εμπορικό Ισοζύγιο	Εξαγωγές	Εισαγωγές
2001 Οκτ.	-1921.9	961.3	2883.2
2002 Οκτ.	-2115.2	917.7	3032.9
Μεταβολή	-10.06%	-4.54%	5.19%

Το εμπορικό ισοζύγιο, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τραπέζης της Ελλάδος, επιδεινώθηκε τόσο τον μήνα Οκτώβριο όσο και ολόκληρο το 3ο τρίμηνο του 2002, σε σχέση με τις αντίστοιχες περιόδους του 2001. Η μείωση των εξαγωγών το 3ο τρίμηνο του 2002 ήταν σημαντική (13,3%) ενώ οι εισαγωγές, ουσιαστικά παρέμειναν σταθερές στα επίπεδα του τρίτου τριμήνου του 2001. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση του εμπορικού ελλείμματος κατά 6,2%.

Πίνακας 2

	Ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	Εξαγωγές χωρίς καύσιμα	Εισαγωγές χωρίς καύσιμα
2001 ΙΙΙ	-4361.2	2730.3	7091.5
2002 ΙΙΙ	-4608.2	2379.1	6987.3
Μεταβολή	5.66%	-12.86%	-1.47%
	Ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	Εξαγωγές χωρίς καύσιμα	Εισαγωγές χωρίς καύσιμα
2001 Οκτ.	-1705.6	827.8	2533.4
2002 Οκτ.	-1728.4	834.5	2562.9
Μεταβολή	-1.34%	0.81%	1.16%

Η επιδείνωση που παρατηρείται δεν επηρεάζεται από το ισοζύγιο καυσίμων, όπως φαίνεται το τρίτο τρίμηνο του 2002, στο Πίνακα 2.

⇒ Πληθωρισμός

Από τη σύγκριση του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Γ.Δ.Τ.Κ) του μηνός Ιανουαρίου 2003, προς τον αντίστοιχο Δείκτη του Ιανουαρίου 2002, προκύπτει αύξηση κατά 3,1%, έναντι αύξησης 4,4% που σημειώθηκε το προηγούμενο έτος. Τον Δεκέμβριο του 2002 ο πληθωρισμός βρισκόνταν στο 3,4%, τον Νοέμβριο στο 3,6%, ενώ τον Οκτώβριο είχε φτάσει στο 3,7%.

Σημειώνεται ότι η αυξητική επίπτωση από τις τιμές του πετρελαίου θα ήταν μεγαλύτερη αν δεν είχε σημειωθεί η μεγάλη ανατίμηση του Ευρώ. Όσον αφορά το δομικό πληθωρισμό, ήταν αυξημένος στο 3,7%, έναντι 3,5% τον Δεκέμβριο.

Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή τον Δεκέμβριο του 2002 παρουσίασε αύξηση σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2001 3,5%. Ο αντίστοιχος Ε.Ε. μέσος όρος ήταν 2,2%.

Οι σημαντικότερες επισημάνσεις της Έκθεσης του ΔΝΤ για την πορεία της ελληνικής οικονομίας

Η έκθεση αναγνωρίζει τις υψηλές αναπτυξιακές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας. Ωστόσο, εκτιμά ότι υπάρχουν σημαντικοί κίνδυνοι στη διατηρησιμότητα της σημερινής οικονομικής μεγέθυνσης. Τους ρυθμούς μεγέθυνσης μπορεί να επηρεάσουν βραχυπρόθεσμοι παράγοντες, όπως ο πόλεμος στο Ιράκ, η άνοδος της τιμής του πετρελαίου και η αύξηση της τιμής του ευρώ. Μεσοπρόθεσμα, η αναπτυξιακή πορεία της χώρας θα επηρεαστεί από την πορεία των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Επισημαίνονται:

- Η αρνητική τάση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.
- Η απώλεια ανταγωνιστικότητας από το θετικό διαφορικό πληθωρισμού σε σύγκριση με τις χώρες της Ε.Ε
- Η ημιτελής δημοσιονομική εξυγίανση τη στιγμή που το δημόσιο χρέος παραμένει υψηλό.
- Η συγκυριακή επίτευξη των στόχων του προϋπολογισμού του 2002. Το διαρθρωτικό έλλειμμα έμεινε ανεπηρεάστο.
- Η δυσκολία υλοποίησης του προϋπολογισμού του 2003.
- Η αύξηση της δαπάνης για συντάξεις για τα επόμενα χρόνια.
- Το 4% του χρέους προκύπτει από αναγωγές δαπανών που δεν καταγράφονται στο έλλειμμα.
- Η πορεία μείωσης της ανεργίας κρίνεται απογοητευτική. Εκτιμάται ότι η εκτεταμένη προστασία της εργασίας παρεμποδίζει τη δραστηριότητα στον επίσημο τομέα

- Η ραγδαία αύξηση της πιστωτικής επέκτασης τα τελευταία χρόνια, αυξάνει τους κινδύνους για το πιστωτικό σύστημα που μετά την απελευθέρωσή του δεν έχει εμπειρία από την καθοδική φάση του οικονομικού κύκλου.
- Η ανεπαρκής εποπτεία της ασφαλιστικής αγοράς και η έλλειψη συντονισμού των εποπτικών αρχών στο χρηματοοικονομικό τομέα.

Προτείνονται από το ΔΝΤ:

- Η θέσπιση δεσμευτικών ορίων στις δαπάνες
- Η μείωση του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων μέσω των αποχωρήσεων.
- Η συγκράτηση των μισθολογικών δαπανών στο Δημόσιο.
- Η έγκαιρη αντιμετώπιση του ασφαλιστικού με νέα μεταρρύθμιση.
- Ο αυστηρός περιορισμός των κρατικών εγγυήσεων και των ενισχύσεων των ΔΕΚΟ και περιορισμών των δαπανών που επηρεάζουν το χρέος αλλά δεν καταγράφονται στο έλλειμμα.
- Να διατηρηθεί ο στόχος για αποκλιμάκωση του χρέους, περίπου στο 60% του ΑΕΠ έως το 2010.
- Η απελευθέρωση της αγοράς εργασίας, καθώς και η εισαγωγή της μερικής απασχόλησης στο δημόσιο με ταυτόχρονη μείωση του τακτικού προσωπικού.
- Η ενίσχυση του ρόλου των εποπτικών αρχών στον χρηματοοικονομικό τομέα.
- Η ουσιαστική απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας.